

BRZOTÍNSKE SKALY

NATURA 2000

NATURA 2000 je názov sústavy chránených území členských krajín Európskej únie. Hlavným cieľom jej vytvorenia je zachovanie európskeho prírodného bohatstva – najvzácnejších a najohrozenejších biotopov¹ a druhov na území štátov EÚ. Sústavu NATURA 2000 tvoria **chránené vtáčie územia** vyhlasované s cieľom ochrany vtáctva a **územia európskeho významu** s cieľom ochrany ostatných vzácných a ohrozených rastlinných a živočíšnych druhov a ich biotopov. O zaradení územia do sústavy NATURA 2000 rozhoduje Európska komisia, ktorá územia vyberá z predložených návrhov jednotlivých členských krajín.

ÚZEMIE EURÓPSKEHO VÝZNAMU BRZOTÍNSKE SKALY

Identifikačný kód: SKUEV0350

Rozloha: 427 ha

Nadmorská výška: 250 – 680 m n. m.

Kraj: Košický

Okres: Rožňava

Katastrálne územie: Brzotín, Slavec

¹ prírodný životný priestor charakterizovaný určitými vonkajšími podmienkami a súborom v ňom žijúcich organizmov (rastlín a živočíchov)

PRÍRODNÉ POMERY

Navrhované územie európskeho významu Brzotínske skaly je súčasťou geomorfologickej oblasti Slovenské rudohorie, geomorfologického celku Slovenský kras, podcelku Silická planina. Zaberá okraj mierne zvlnenej planiny a svahy strmo spadajúce do kaňonu rieky Slanej, rozčlenené úžľabinami a skalnými formami, na báze zasutené. Na geologickej stavbe sa podieľajú prevažne strednotriasové svetlé wettersteinské vápence. V nich sa nachádza niekoľko prevažne koróznych jaskýň. Presakujúce vody z masívu Silickej planiny sa na jej úpätí cez vyvieračky dostávajú späť na povrch.

Rastlinné spoločenstvá odzrkadľujú rozmanitosť krasového reliéfu a mikroklimatické zvláštnosti územia. Charakteristické sú vysoko hodnotné pôvodné lesné spoločenstvá bučín, teplomilných dubín a lipových javorín. Na skalných bralách a terasách rastú trávno-bylinné spoločenstvá v mozaike

Hradná vyvieračka

Valcovité škrapy

Ostrica krátkošijová
(*Carex brevicollis*)

Tarica kopcová Brymova
(*Alyssum montanum* subsp.
brymii)

Chudôbka drsnoplodá
Kláštorského
(*Draba lasiocarpa klasterskyi*)

Kandík psí
(*Erythronium dens-canis*)

Prilbica jednojová
(*Aconitum anthora*)

L'alia zlatohlavá
(*Lilium martagon*)

Zvonček tvrdoploďý
(*Campanula xylocarpa*)

Plamienok alpský
(*Clematis alpina*)

s pionierskymi fytocenózami skalných stien a štrbín. Územie je bohaté na mnohé vzácne druhy rastlín, akými sú endemické taxóny klinček včasný nepravý (*Dianthus praecox* subsp. *pseudopraecox*), tarica kopcová Brymova (*Alyssum montanum* subsp. *brymii*), či chudôbka drsnoplodá Kláštorského (*Draba lasiocarpa* subsp. *klasterskyi*). Rastie tu aj kandík psí (*Erythronium dens-canis*), ostrica krátkošijová (*Carex brevicollis*), črievičník papučkový (*Cypripedium calceolus*), poniklec veľkokvetý (*Pulsatilla grandis*) a mnohé ďalšie zriedkavé druhy.

V jaskyniach nachádzajúcich sa v území bolo zistených 5 druhov netopierov a plch lesný. Skalné bralá sú biotopom jašterice múrovej, výra skalného, krkavca čierneho a strnádky ciavej. V lesných porastoch pravidelne hniezdi ďateľ bielochrbtý, ďateľ veľký, muchárík bielokrký, slávik červienka, kolibkárík sykavý iné druhy vtákov. Z fauny motýľov tu bol zistený jasoň chochlačkový, očkáň ovsíkový, očkáň timotejkový, očkáň stoklasový a hnedáček mriežkovaný.

NEGATÍVNE VPLYVY

Územie sa nachádza v blízkosti urbanizovanej oblasti s ľudskými sídlami a povrchového lomu. V súvislosti s ťažbou vápenca dochádza k znečisťovaniu ovzdušia, zvýšenej prašnosti a nadmernému hluku. Nepriaznivo na územie môžu vplývať činnosti súvisiace s nelegálnymi výrubmi, poľovníctvom a pyliactvom. Turistické a iné rekreačné aktivity sú v území v zmysle zákona o ochrane prírody a krajiny zakázané. Predpokladáme, že sa tieto aktivity budú v budúcnosti zvyšovať, nakoľko sa tu nachádza významný výhľadkový bod. Územie je predmetom skúmania a objavovania podzemných krasových javov.

Sinrová záclona

Pstružia jaskyňa

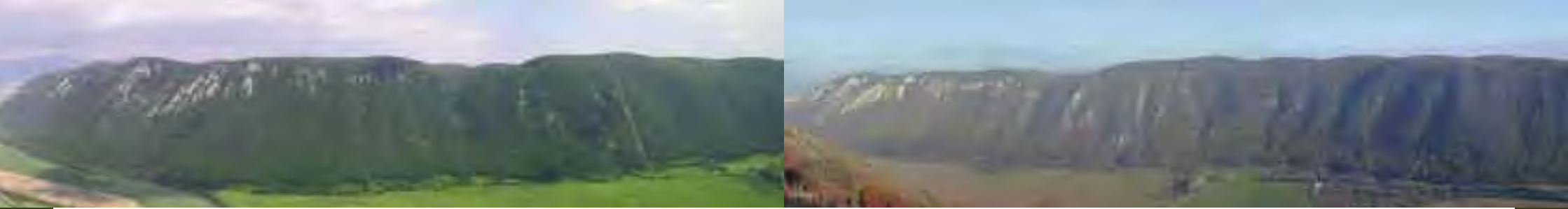

Jaskyňa Červeného mnícha

Nátekový sinter

OCHRANA ÚZEMIA

Zákonná ochrana bola územiu poskytnutá v roku 1973 vyhlásením Chránenej krajinej oblasti Slovenský kras. S ohľadom na vzrastajúci význam zachovalých prírodných hodnôt územia, došlo v roku 2002 k jeho prekategORIZOVANIU na národný park, kde platí 3. stupeň ochrany. Územie európskeho významu Brzotínske skaly sa prekrýva s existujúcou sieťou chránených území. Je súčasťou NP Slovenský kras, ako aj Národnej prírodnej rezervácie Brzotínske skaly, kde platí 5. stupeň ochrany.

Stratégiou ochrany je diferencovaný manažment realizovaný prostredníctvom zonácie územia a programu starostlivosti. V rámci zónovania bude toto územie rozdelené na zónu A (územie tvorené lesným porastom) a na zónu B (územie tvorené trávny porastom). Znamená to zabezpečenie vhodného režimu a primeranej intenzity využívania biotopov, najmä lúk a pasienkov a usmernenie iných aktivít takým spôsobom, aby bola zabezpečená ochrana druhov a biotopov európskeho významu a ich priaznivý stav.

Každé územie európskeho významu sa po schválení Národného zoznamu navrhovaných ÚEV vládou SR (17. 3. 2004) považuje za chránené územie. Je to štádium tzv. **predbežnej ochrany**, ktorej cieľom je zabezpečiť, aby sa stav európsky významných druhov a biotopov v území nezhoršoval. Toto obdobie môže trvať až 9 rokov, pričom počas prvých 3 rokov je národný zoznam posudzovaný v Európskej komisii a dochádza k definitívnemu výberu územia do sústavy NATURA 2000 a do maximálne ďalších 6 rokov dôjde k vyhláseniu územia. Predbežná ochrana je realizovaná prostredníctvom stupňov ochrany uvedených v národnom zozname. Podrobný zoznam parciel so zaradením k príslušnému stupňu ochrany pre ÚEV Brzotínske skaly, ako aj všetky ďalšie informácie o sústave NATURA 2000 na Slovensku nájdete na www.sopsr.sk/natura.

Stupne ochrany. Podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny je územná ochrana na Slovensku diferencovaná podľa stupňov ochrany. Najmenšie obmedzenia v prospech ochrany prírody predstavuje 1. stupeň (platí na celom území SR), najprísnejší je 5. stupeň (o. i. zahŕňa zákaz pohybu mimo vyznačených turistických chodníkov, zberu plodov a rušenia pokoja v záujme prítomných živočíchov a samozrejme vylučuje hospodársku činnosť). V prípade zónovania územia, jednotlivým zónam zodpovedajú príslušné stupne ochrany (zóna A = 5. stupeň, zóna B = 4. stupeň, zóna C = 3. stupeň, zóna D = 2. stupeň. 1. stupeň nemá pridelenú zónu).

STAROSTLIVOSŤ O ÚZEMIE

Medzi odporúčané spôsoby obhospodarovania územia patrí:

na lúkach a pasienkoch:

- výrub náletových drevín a zabraňovanie ich zmladzovaniu
- pravidelné kosenie
- odstraňovanie invázných druhov rastlín

v lesných porastoch:

oddržiavanie zásad lesného hospodárstva podľa zonácie:

A zóna – bezzásahový režim, možnosť výnimky pre kalamitné situácie.

Navrhované manažmentové zásahy vo vzťahu k ohrozeným druhom (na LPF aj PPF)

- zabezpečenie vhodných pobytových podmienok bioty (napr.: údržba vletových otvorov pre netopiere, inštalácia búdok)
- realizácia opatrení na záchranu zvlášť ohrozených druhov rastlín (napr.: pestovanie chránených druhov ex situ a posilňovanie populácií druhu v území).

Vyhláseniu územia, jeho zonácie a uplatneniu navrhovaných opatrení bude predchádzať ich prerokovanie so zainteresovanými vlastníckymi a užívateľskými územiami. Nezávisle na tomto procese s otázkami a návrhmi môžete kontaktovať pracovníkov ŠOP SR – Správy NP Slovenský kras.

Skalná terasa

Výr skalný (Bubo bubo)

ZOZNAM BIOTOPOV EURÓPSKEHO VÝZNAMU V ÚZEMÍ

Typ biotopu **Kód NATURA 2000**
(* prioritné biotopy)

Prirodzené a poloprirodzené travinno-bylinné biotopy

Pionierske porasty na plytkých karbonátových a bázických substrátoch zväzu <i>Alyso-Sedion albi</i>	6110*
Dealpínske travinnobylinné porasty	6190
Suchomilné travinnobylinné a krovinové porasty na vápnitom podloží (*dôležité stanovištia <i>Orchidaceae</i>)	6210*
Subpanónske travinnobylinné porasty	6240*

Skalné biotopy a jaskyne

Nespevnené karbonátové skalné sutiny montánneho až kolinného stupňa	8160*
Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou	8210
Nesprístupnené jaskynné útvary	8310

Lesné biotopy

Bukové a jedľové kvetnaté lesy	9130
Vápnomilné bukové lesy	9150
Lipovo-javorové sutinové lesy	9180*
Teplomilné panónske dubové lesy	91H0*

Hradná vyvieračka

ZOZNAM DRUHOV EURÓPSKEHO VÝZNAMU V ÚZEMÍ

Skupina **Slovenský názov** **Vedecký názov**

Vyššie rastliny
črievičník papučkový *Cypripedium calceolus*
poniklec veľkokvetý *Pulsatilla grandis*

Poniklec veľkokvetý
(*Pulsatilla grandis*)

Rovnokrídlovce
koník slovanský *Stenobothrus eurasius*

Chrobáky
behúnik maďarský *Duvalius hungaricus*
roháč obyčajný *Lucanus cervus*

Črievičník papučkový
(*Cypripedium calceolus*)

Motýle
mlynárík východný *Morsei Leptidea*

Obožživelníky
kunka žltobruchá *Bombina variegata*

Cicavce – netopiere
netopier čierny/uchaňa čierna *Barbastella barbastellus*
netopier obyčajný *Myotis myotis*
netopier pobrežný *Myotis dasycneme*
podkovár krpatý/p.malý *Rhinolophus hipposideros*
podkovár štihlokrídly/p.velký *Rhinolophus ferrumequinum*

Cicavce – šelmy
rys ostrovid *Lynx lynx*

Podkovár veľký
(*Rhinolophus ferrumequinum*)

Podkovár malý
(*Rhinolophus hipposideros*)

KONTAKTNÉ ADRESY

ISBN 978-80-89310-25-8

Štátna ochrana prírody SR
Správa NP Slovenský kras
Hámossiho č. 188
049 51 Brzotín
Tel.: (058) 7326815
Fax: (058) 7346769

www.sopsr.sk/natura

Autori fotografií: © J. Kílik, © Š. Matis, © P. Polák, © Š. Račko, © R. Šuvada
Odborný text: Správa NP Slovenský kras

Tento informačný materiál vydala ŠOP SR v rámci projektu Optimalizácia komunikácie a informovania o chránených územiach zaradených do sústavy Natura 2000, ktorý je spolufinancovaný Európskou úniou.

Foto na obálke:

*predná strana – pohľad na územie európskeho významu Brzotínske skaly, jašterica zelená (Lacerta viridis), netopier obyčajný (Myotis myotis), klinček včasný nepravý (Dianthus praecox subsp. pseudopraecox)
zadná strana – poniklec veľkokvetý (Pulsatilla grandis)*

